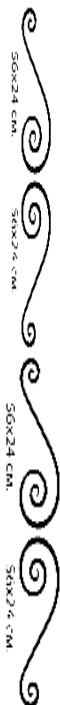


**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**



**ПРОГРАМА  
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ**

**З ПРАВОВИХ ОСНОВ  
ПУБЛІЧНОГО  
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА  
ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ**



**Харків  
2022**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**ПРОГРАМА  
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ**

**З ПРАВОВИХ ОСНОВ ПУБЛІЧНОГО  
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ**

**ПРОФІЛЮ  
«ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ»**

**для студентів  
факультету юстиції  
денної та заочної форми навчання**

**другого (магістерського) рівня  
галузі знань 08 “Право”  
спеціальності 081 “Право”**

*Затверджено на засіданні кафедри  
адміністративного права університету  
(протокол № 4 від 14.12.2021 р.)*

**Харків  
2022**

**Програма комплексного іспиту з «Правових основ публічного адміністрування та публічної служби» профілю «Публічне адміністрування в сфері юстиції»** для студентів факультету юстиції денної та заочної форми навчання другого (магістерського) рівня галузі знань 08 “Право” спеціальності 081 “Право” / уклад.: Н. П. Матюхіна, О. М. Соловійова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 45 с.

Програма до комплексного іспиту з «Правових основ публічного адміністрування та публічної служби» профілю «Публічне адміністрування в сфері юстиції» побудована на базі таких дисциплін, як: «Правові основи публічного адміністрування», «Адміністративна процедура», «Публічна служба», «Адміністративні послуги у сфері юстиції», «Адміністративна юрисдикція в контексті забезпечення прав людини» і включає лише найважливіші питання з обов’язкових дисциплін профілю, які виносяться на підсумкову атестацію за другим магістерським рівнем зі спеціальності 081 «Право».

У цій Програмі зібрані питання окремих дисциплін профілю «Публічне адміністрування в сфері юстиції».

У к л а д а ч і: Н. П. Матюхіна,  
І.В. Бойко,  
Д.В. Лученко,  
О. М. Соловійова,  
О. Б. Червякова,  
С. А. Федчишин

© Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого, 2022

## В С Т У П

«Правові основи публічного адміністрування» – навчальна дисципліна, мета вивчення якої полягає у набутті студентами професійних компетентностей, зокрема, у сфері публічного адміністрування, опанування знань щодо його сутності, системи, правових засад, завдань і функцій, форм і методів, принципів організації та функціонування тощо; поглибленому розумінні процесу публічного адміністрування на різних рівнях – державному, регіональному, місцевому, зарубіжного досвіду публічного адміністрування, виробленні вмій практичного використання теоретичних положень публічного адміністрування і застосування законодавства.

Завданнями, які дозволяють досягти цієї мети, є: засвоєння основних понять у сфері публічного адміністрування, етапів, шкід і моделей його розвитку, системи публічного адміністрування, принципів її організації, правового статусу органів публічної адміністрації, організаційно-правових засад публічного адміністрування у сфері юстиції; розуміння цілей, завдань і функцій публічного адміністрування, його форм і методів, кадрового забезпечення, етичних засад, організації та правового забезпечення надання публічних (адміністративних) послуг.

Викладання цієї дисципліни передбачає застосування інтерактивних методів під час лекцій, практичних занять з акцентом на самостійній роботі студента. Якість засвоєння матеріалу перевіряється на іспиті.

У результаті опанування навчальної дисципліни «Правові основи публічного адміністрування» студенти повинні:

**з н а т и** методологічні основи публічного адміністрування; його систему, моделі, принципи, завдання і функції; форми, методи і стилі публічного адміністрування; особливості прийняття управлінських рішень у публічному адмініструванні, види управлінських рішень; поняття, природу і зміст публічних послуг (державних і муніципальних), що надаються органами публічної влади, їх місце у структурі діяльності держави, організаційно-правовий механізм надання

адміністративних послуг; етичні засади публічного адміністрування; інноваційні технології публічного адміністрування; теорію та практику застосування публічного адміністрування за кордоном і в Україні;

**у м і т и** використовувати отримані знання у практичній діяльності; вільно орієнтуватися в системі нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері публічного адміністрування; правильно тлумачити й застосовувати правові норми, що регулюють відносини у сфері публічного адміністрування; використовувати досягнення юридичної науки для вирішення професійних завдань у сфері публічного адміністрування; користуватися науковою і спеціальною літературою, електронними та іншими інформаційними джерелами.

# **I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

## **Загальні засади публічного адміністрування**

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування. Зміст і співвідношення понять «публічне адміністрування», «управління», «публічне управління», «державне управління», «громадське управління», «менеджмент» та ін. Державне управління в системі публічного адміністрування: поняття, ознаки, види.

Предметна сфера публічного адміністрування. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності й навчальна дисципліна. Принципи публічного адміністрування. Роль публічного адміністрування в розбудові демократичної, правової та соціальної держави в Україні. Публічне адміністрування і адміністративне право. Правові засади публічного адміністрування. Адміністративна реформа в Україні, її завдання, напрямки, етапи реалізації і перспективи.

## **Основні теорії, школи та моделі публічного адміністрування**

Становлення і розвиток поглядів на публічне адміністрування. Вплив В. Вільсона на розвиток теорії управління (державного управління, публічного адміністрування). Теорія бюрократії М. Вебера. Види шкіл публічного адміністрування, їх вчення (школа наукового управління; класична (адміністративна) школа управління; теорія «раціональної бюрократії»; школа людських стосунків; системний та ситуаційний підходи та ін.).

Основні моделі публічного адміністрування: «Old Public Management»; «New Public Management»; «Good Governance». Менеджералізм і неоменеджералізм у державному управлінні. Досвід реалізації моделі «New Public Management» на національ-

ному, регіональному й місцевому рівнях. Європейська доктрина належного публічного управління. Сутність і значення принципів належного управління (good governance). Транспарентність публічного адміністрування. Сучасні тенденції у публічному адмініструванні. Поняття «європейський адміністративний простір». Імплементация діючих моделей управління в українську практику.

## **Система публічного адміністрування**

Поняття «система публічного адміністрування», її структура, принципи організації й функціонування. Особливості правового становища суб'єктів публічного адміністрування, їх види, сфери діяльності й компетенція, правові засади організації й діяльності. Недержавні інституції публічного адміністрування. Місцеве самоврядування, його роль у системі публічного адміністрування. Роль інститутів громадянського суспільства в публічному адмініструванні. Адміністративні реформи як інструмент забезпечення ефективності публічного адміністрування.

## **Функції, форми й методи публічного адміністрування**

Поняття й види функцій публічного адміністрування. Проблема приватизації функцій публічного адміністрування. Залучення суб'єктів приватного права до реалізації завдань і функцій публічного адміністрування. Публічне адміністрування як процес підготовки й виконання управлінських рішень. Поняття, особливості й види управлінських рішень. Форми і методи публічного адміністрування (загальна характеристика). Поняття, природа і зміст публічних послуг, їх види. Адміністративні послуги в системі публічних послуг. Організаційно-правовий механізм надання адміністративних послуг. Електронне урядування як форма організації публічного адміністрування: його мета, основні завдання, напрями реалізації, законодавче й інституційне забезпечення.

## **Публічні послуги в системі публічного адміністрування**

Поняття, природа і зміст публічних послуг (державних і муніципальних). Місце публічних послуг у структурі діяльності держави. Ознаки публічних послуг. Принципи надання публічних послуг. Види публічних послуг.

Адміністративні послуги: поняття, місце в системі публічних послуг, основні види. Організаційно-правовий механізм надання адміністративних послуг. Проблема якості адміністративних послуг та їх стандартизації. Зарубіжний досвід правового регулювання адміністративних послуг.

Адміністративні послуги у сфері юстиції.

## **Публічне адміністрування в умовах розвитку інформаційного суспільства**

Інформатизація та інформаційні ресурси як чинники становлення інформаційного суспільства. Загальноправова характеристика інформаційного суспільства: поняття, підходи, моделі.

Поняття і сутність електронного урядування. Електронний уряд: поняття і зміст. Загальні засади електронного урядування. Мета, основні цілі й завдання електронного урядування в Україні. Законодавче забезпечення розвитку електронного урядування. Надання адміністративних послуг із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Електронний документообіг і проблема захисту інформації.

Загрози особі, суспільству й державі, зумовлені впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, електронного урядування. Пріоритетні напрями забезпечення захисту інформації в електронному урядуванні.



## **2. ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ**

### **Система публічного адміністрування у сфері юстиції**

Становлення і розвиток системи публічного адміністрування у сфері юстиції, її сучасний стан, особливості організації та правового забезпечення. Система суб'єктів публічного адміністрування юстицією. Роль і повноваження Кабінету Міністрів України. Особливості адміністративно-правового статусу Міністерства юстиції України. Територіальні органи Міністерства юстиції України. Державні установи й підприємства, підвідомчі Мін'юсту. Недержавні суб'єкти публічного адміністрування у сфері юстиції (органи місцевого самоврядування, саморегулівні й самоврядні організації тощо). Адміністративні послуги у сфері юстиції.

### **Публічне адміністрування у сфері державної реєстрації**

Децентралізація як провідна тенденція розвитку публічного адміністрування у сфері юстиції. Правові й організаційні основи системи державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Правові засади й суб'єкти державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців і громадських формувань. Правові засади й система органів державної реєстрації актів цивільного стану. Державна реєстрація друкованих засобів масової інформації (правові засади, органи державної реєстрації). Правові й організаційні засади державної реєстрації інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності. Повноваження Міністерства юстиції України у сфері державної реєстрації. Контроль у сфері державної реєстрації.

## **Управління системою надання безоплатної правової допомоги**

Система надання безоплатної правової допомоги: правові засади та її організаційна модель. Надання безоплатної первинної правової допомоги (право на безоплатну первинну правову допомогу, правові послуги, система суб'єктів надання послуг). Надання безоплатної вторинної правової допомоги (право на безоплатну вторинну правову допомогу, правові послуги, система суб'єктів надання послуг). Громадські радники в системі надання безоплатної правової допомоги. Суб'єкти управління системою надання безоплатної правової допомоги. Міністерство юстиції України як суб'єкт управління системою надання безоплатної правової допомоги. Координаційний центр із надання правової допомоги: особливості правового статусу.

## **Суб'єкти публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень судів та інших державних органів**

Система органів й осіб, які здійснюють примусове виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб). Суб'єкти управління у сфері організації примусового виконання рішень. Особливості правового статусу державних і приватних виконавців. Система суб'єктів публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень судів та інших державних органів. Кабінет Міністрів України як складова системи публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень судів та інших державних органів. Міністерство юстиції України та його територіальні органи як суб'єкти публічного адміністрування у сфері примусового виконання рішень судів та інших державних органів. Асоціація приватних виконавців України.

### **3. КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

#### **Кадрова політика й управління персоналом у сфері публічного адміністрування**

Кадрова політика як системний елемент публічного адміністрування. Публічна служба в механізмі виконання завдань і функцій публічного адміністрування. Правове регулювання публічної служби. Державна служба як складова публічної служби. Кадрова політика й управління персоналом у сфері державної служби в контексті реформування державного управління. Система управління персоналом на державній службі, її цілі, завдання та пріоритети. Правові засади управління персоналом на державній службі. Поняття і класифікація персоналу державної служби, його кількість і структура. Поняття й види суб'єктів управління персоналом на державній службі, особливості їх правового становища. Проблема іміджу державних службовців й державної служби. Зарубіжний досвід організації та правового забезпечення управління персоналом на державній службі та його значення для України.

#### **Управління організаційною культурою. Лідерство на державній службі (організаційно-правовий аспект)**

Поняття й типи організаційної культури. Організаційна культура державної служби, її основні складові. Формування команди й організаційна культура державної служби. Нормативно-правове забезпечення розвитку лідерства на державній службі. Лідерська роль керівника як суб'єкта управління персоналом на державній службі. Стилi управління персоналом у сфері державної служби. Проблема деструктивного лідера в державному управлінні. Вплив соціально-психологічного клімату на ефективність державної служби. Управління соціально-психологічним кліматом, конфліктами, поведінкою персоналу. Проблема булінгу на державній службі. Роль етичних кодексів державних службовців у вирішенні сучасних управлінських завдань.

*Нормативно-правові акти:*

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р.  
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12#Text>
3. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
4. Про інформаційні агентства: Закон України від 28.02.1995 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
8. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text>

11. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>
12. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>
13. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2398-17#Text>
14. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
15. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
16. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
17. Про адміністративні послуги: Закон України від 06.09.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
19. Про охоронну діяльність: Закон України від 22.03.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4616-17#Text>
20. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
21. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
22. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>

23. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
24. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
25. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
26. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text>
27. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
28. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>
29. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України 15.07.2021р. (набрання чинності 07.11.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>
30. Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України № 810 від 22.07.1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/810/98>
31. Стратегія реформування державного управління України на період до 2021 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.06.2016 р. (у ред. від 18.12.2018 р. №1102). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>
32. Стратегія реформування державного управління України на 2022-2025 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text>

*Основна література:*

1. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / [Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін.] ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Вид. 2-ге, допов. та перероб. Харків : Право, 2021. 238 с.
2. Адміністративне право: підручник / за заг.ред. Ю. П. Битяка. Харків : Право, 2020. 392 с.
3. Адміністративне право зарубіжних країн: підручник / О. В. Кузьменко, І. Д. Пастух, О. Є. Користін та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 528 с.
4. Адміністративно-правове забезпечення прав людини органами публічної адміністрації в Україні : зб. наук. праць / за заг. ред. О.Ф. Андрійко. Київ : Ін-т держави і права. ім. В.М. Корецького НАН України, 2015. 199 с.
5. Демократичні засади державного управління та адміністративне право: монографія / за заг. ред. В. Б. Авер'янова. Київ: Юрид. думка, 2010. 496 с.
6. Матюхіна Н.П. Управління системою надання безоплатної правової допомоги: сучасний стан організації та правового забезпечення. International scientific and practical conference «European potential for the development of legal science, legislation and law enforcement practice», February 26–27, 2021. Wloclawek, Republic of Poland : «Baltija Publishing». С. 171-175.
7. Matyukhina N , et. al. State-private partnership in the field of medical services: principles, forms and signs / O. Shevchuk, V. Shevchuv, N. Matyukhina, O. Leiba, V. Harashchuk. Revista Inclusiones. 2020. Vol: 7. № 4. P. 580-597.
8. Matyukhina N , et. al. Financial and legal ensures effective development for higher education in Ukraine / N. Matyukhina, I. Borysenko, A. Malakhova, A. Sikun. Financial and credit activity problems of theory and practice. 2020. Vol. 1 Issue: 32. P. 482-493.
9. Matyukhina N. P. Legal regulation of political impartiality of the civil service in Ukraine / Matyukhina N. P., S. A. Fedchyshyn . The institutionalisation of public relations in the fight against

corruption: the experience of countries of Eastern and Western legal traditions (universal theoretical framework for relevant anti-corruption law of Ukraine): Collective monograph. Tallinn: Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2019. Vol. 2. P. 25-45.

10. Матюхіна Н.П. Децентралізація повноважень у сфері управління юстицією – спрямованість на якість та доступність адміністративних послуг. *New challenges of legal science in Ukraine and EU countries* : International scientific and practical conference. Miskolc, Hungary. 2019. 249-250 p.

11. Матюхіна Н.П. Публічне адміністрування у сфері юстиції: сучасні тенденції розвитку (досвід України). *Innovation research of legal regulation of public administration* : International scientific conference. June 16-17, 2017. Lublin. P. 108-112 (Republic of Poland).

12. Битяк Ю.П., Матюхіна Н.П., Федчишин С.А. Публічна служба: посібник для підготовки для іспиту / за заг. ред. Н.П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. 260 с.



**ПРОГРАМА**  
**навчальної дисципліни**  
**«АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА»**

**ВСТУП**

Актуальність і нагальність викладання навчальної дисципліни «Адміністративна процедура» підтверджуються необхідністю набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок застосування адміністративно-процедурного законодавства.

**Мета** навчальної дисципліни – формування системи наукових знань про правове регулювання порядку прийняття адміністративних актів суб'єктами, які здійснюють публічне адміністрування, ознайомлення з вітчизняними і зарубіжними підходами до розуміння змісту адміністративної процедури, набуття основних умінь і навичок застосування адміністративного процедурного законодавства, а також практичних навичок діяльності правника, активізація аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідницької роботи.

**Завдання** навчальної дисципліни:

- формування системи теоретичних знань про інститут адміністративної процедури, його змістовне наповнення;
- опанування інструментарієм інституту адміністративної процедури, базовими категоріями адміністративного процедурного законодавства;
- визначення актуальних проблем і напрямів сучасних наукових досліджень інституту адміністративної процедури;
- аналіз і дослідження прикладних проблем порядку прийняття адміністративними органами актів, спрямованих на набуття (підтвердження) суб'єктивних публічних прав та покладення на приватних осіб передбачених законом обов'язків;
- наведення характеристики видів адміністративної процедури, аналіз їх структури, визначення стадій та етапів, окреслення повноважень суб'єктів публічного адміністрування, прав й обов'язків приватних осіб в адміністративній процедурі;

- удосконалення навичок і умінь застосування адміністративного процедурного законодавства з урахуванням європейських стандартів і принципів діяльності з публічного адміністрування.

У результаті опанування навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі **результати навчання:**

аналізувати природу та зміст адміністративної процедури;  
дискутувати зі складних правових проблем застосування європейських стандартів адміністративної процедури;

обґрунтовано формулювати свою правову позицію щодо принципів адміністративної процедури;

здійснювати порівняльно-правовий аналіз адміністративних актів із іншими актами публічного адміністрування;

інтегрувати знання про сутність адміністративного акта, його призначення в публічному адмініструванні;

демонструвати розуміння змісту правового статусу суб'єктів адміністративної процедури, особливостей їх участі в адміністративному провадженні;

аналізувати змістовне наповнення етапів і стадій адміністративної процедури, визначати процедурні рішення, що ухвалюються на кожній стадії провадження;

демонструвати навички підготовки проєктів адміністративних актів, наводити їх обґрунтування, зазначати способи й порядок їх оскарження;

визначати етапи та стадії прийняття адміністративних актів, готувати процедурні рішення;

характеризувати структуру адміністративного акту, способів доведення його змісту адресату;

демонструвати знання процедури адміністративного оскарження;

розкривати особливості законодавчого регулювання різновидів процедури публічної закупівлі.

Навчання відбувається у формі лекцій, практичних занять, індивідуальних і групових консультацій, виконання студентами самостійних завдань, мультимедійних проєктів та індивідуальної роботи.

# **I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ПРОЦЕДУРУ**

## **Поняття, зміст та ознаки адміністративної процедури. Адміністративний акт**

Публічне адміністрування й адміністративна процедура. Європейські традиції адміністративної процедури. Поняття й сутність адміністративної процедури. Ознаки адміністративної процедури. Види адміністративної процедури. Заявна і втручальна процедура. Класифікація адміністративної процедури за ознакою змістовного наповнення.

Поняття й ознаки адміністративного акта. Відмінність адміністративних актів від інших актів публічної адміністрації. Форми адміністративних актів. Види адміністративних актів. Адміністративний розсуд при прийнятті адміністративних актів. Адміністративні акти, які зачіпають права великої кількості осіб.

## **Законодавство про адміністративну процедуру**

Загальна характеристика законодавства про адміністративну процедуру. Норми Конституції України як основа законодавства про адміністративну процедуру. Рішення Конституційного Суду України та їх вплив на законодавство про адміністративну процедуру. Міжнародні договори й акти органів Ради Європи щодо адміністративної процедури. Законодавчі акти про адміністративну процедуру: загальні, рамкові та спеціальні. Підзаконні нормативно-правові акти в законодавстві про адміністративну процедуру.

## **Принципи адміністративної процедури**

Поняття і значення принципів адміністративної процедури. Принцип верховенства права. Законність. Рівність учасників адміністративної процедури перед законом. Використання повноважень з належною метою. Обґрунтованість і визначеність. Безсторонність (неупередженість) адміністративного органу. Добросовісність і розсудливість.

Пропорційність. Відкритість. Своєчасність і розумний строк. Ефективність. Презумпція правомірності дій та вимог особи. Офіційність. Гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні. Гарантування ефективних засобів правового захисту.

## **Суб'єкти адміністративної процедури**

Розуміння категорії «адміністративний орган». Повноваження адміністративного органу при прийнятті адміністративного акта. Публічне правонаступництво.

Приватні особи як учасники адміністративної процедури. Правосуб'єктність приватної особи. Права й обов'язки приватної особи. Представництво інтересів приватної особи.

Особи, які сприяють розгляду справи: свідки, експерти, спеціалісти, перекладачі.

## **II. СТАДІЇ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ**

### **Ініціювання адміністративної процедури. Розгляд справи (слухання) та прийняття адміністративного акта**

Документування й повідомлення. Поняття «докази» в адміністративній процедурі. Класифікація доказів. Пояснення та зауваження. Огляд на місці та огляд речей. Пояснення свідків. Експертиза. Погодження й висновки. Строки в адміністративній процедурі. Порядок обчислення строків.

Початок адміністративної процедури. Подання заяви. Реєстрація заяви. Залишення заяви без руху. Направлення заяви за належністю. Ініціювання втручальної процедури.

Підготовка справи до розгляду. Безпосередній розгляд і вирішення справи. Зупинення адміністративного провадження. Закриття адміністративного провадження. Процедура проведення слухання справи. Особливості адміністративного провадження з великою кількістю осіб. Прийняття адміністративного акта.

## **Структура адміністративного акта. Чинність і припинення дії адміністративного акта**

Структурні елементи адміністративного акта. Набуття адміністративним актом чинності. Порядок доведення до відома адміністративного акта. Умови правомірності адміністративного акта. Припинення дії адміністративного акта. Відкликання адміністративного акта й визнання його недійсним. Скасування адміністративного акта. Нікчемність адміністративного акта.

Виправлення граматичних описок і арифметичних помилок в адміністративному акті.

## **Адміністративне оскарження. Виконання адміністративного акта**

Поняття «скарга». Форма і зміст скарги. Предмет оскарження. Правове регулювання процедури розгляду скарг. Порядок подання скарги. Суб'єкт розгляду скарги. Строки у процедурі розгляду скарг. Порядок розгляду скарг. Рішення за скаргою.

Особливості розгляду скарг у сфері державної реєстрації. Оскарження у сфері публічних закупівель. Розгляд контролюючими органами скарг платників податків.

Способи виконання адміністративного акта. Характеристика законодавства України, яким регламентується виконання адміністративного акта. Примус на стадії виконання адміністративного акта.

## **III. ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ**

### **Процедура надання адміністративних послуг**

Поняття й основні ознаки адміністративних послуг. Класифікація адміністративних послуг. Правові засади надання адміністративних послуг. Суб'єкти звернення і суб'єкти надання

адміністративних послуг. Електронні адміністративні послуги. Центри надання адміністративних послуг.

### **Контрольно-наглядова процедура**

Поняття «адміністративна процедура державного контролю (нагляду)». Цілі і завдання адміністративної процедури державного контролю (нагляду). Види адміністративної процедури із здійснення державного контролю (нагляду). Правове регулювання адміністративної процедури державного контролю (нагляду). Суб'єкти адміністративної процедури державного контролю (нагляду). Стадії адміністративної процедури державного контролю (нагляду).

### **Процедура публічної закупівлі**

Принципи здійснення публічних закупівель. Загальні умови здійснення публічних закупівель. Застосування процедур закупівлі: відкриті торги; торги з обмеженою участю; конкурентний діалог. Спрощені закупівлі. Особливості застосування процедури державного оборонного замовлення.

#### *Основна література:*

1. Адміністративна процедура: навч. посібник / [І.В. Бойко, О.Т. Зима, О.М. Соловйова, А.М. Школик]; за заг. ред. І.В. Бойко. Харків: Право, 2019. 206 с.
2. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І.В.Бойко, О.Т.Зима, О.М.Соловйова; за заг.ред. І.В.Бойко. Харків: Право, 2017. 312 с.
3. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / автор-упоряд. В. П. Тимошук. Київ: Факт, 2003. 496 с.
4. Адміністративні процедури і адміністративне судочинство в Німеччині. Київ : Факт, 2006. 180 с.

5. Шарая А. А. Теорія принципів адміністративно-процедурного права : монографія. Запоріжжя : Гельветика, 2019. 397 с.

6. Школик А. М. Адміністративно-процедурне законодавство та його систематизація : монографія. Одеса : Гельветика, 2020. 306 с.

**ПРОГРАМА  
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ»**

**ВСТУП**

При викладанні дисципліни «Адміністративні послуги у сфері юстиції» викладач розкриває сутність сервісної концепції держави, знайомить з підходами до розуміння таких її базових категорій, як публічна та адміністративна послуги, а також змістом і значенням принципів процедури надання адміністративних послуг, аналізує їх зміст і характерні ознаки, наводить їх класифікацію, окреслює коло суб'єктів відносин щодо надання адміністративних послуг, їх права й обов'язки. Крім того, на лекціях через стадійність послідовно розглядається порядок надання адміністративних послуг, а також аналізуються особливості надання окремих адміністративних послуг у сфері юстиції.

Мета навчальної дисципліни – формування системи наукових знань про правове регулювання порядку надання адміністративних послуг, зокрема, у сфері юстиції, вивчення вітчизняних і зарубіжних підходів до розуміння сутності публічної та адміністративної послуг, набуття основних умінь і навичок застосування законодавства щодо порядку надання адміністративних послуг у сфері юстиції, а також практичних навичок діяльності правника, активізація аналітичної діяльності студентів, проведення науково-дослідницької роботи.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань про інститут адміністративних послуг, їх змістовне наповнення;
- опанування інструментарієм інституту адміністративних послуг, базовими категоріями адміністративного законодавства у сфері надання адміністративних послуг;
- визначення актуальних проблем і напрямів сучасних наукових досліджень інституту адміністративних послуг;



- аналіз і дослідження прикладних проблем порядку прийняття адміністративними органами актів за результатами надання адміністративних послуг, спрямованих на набуття (підтвердження) суб'єктивних публічних прав і виконання покладених на приватних осіб передбачених законом обов'язків;

- наведення характеристики видів адміністративних послуг, їх аналіз, визначення стадій та етапів, окреслення повноважень суб'єктів публічного адміністрування, прав й обов'язків приватних осіб під час процедури надання адміністративних послуг;

- розвиток навичок і умінь застосування адміністративного законодавства з урахуванням європейських стандартів і принципів діяльності

При викладанні навчальної дисципліни використовуються такі форми, як лекції, практичні заняття, індивідуальні і групові консультації, виконання студентами самостійної роботи. Здобувачам вищої освіти рекомендується: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

## **I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ**

*Адміністративна послуга: поняття і зміст.* Сучасний стан економічних, правових й адміністративних умов розвитку інституту адміністративних послуг в Україні. Запровадження інституту адміністративних послуг в Україні. Поняття «адміністративна послуга»: наукові підходи до вивчення зазначеної правової категорії та законодавче закріплене визначення. Співвідношення понять «адміністративна послуга» і «публічна послуга». Характерні ознаки адміністративних послуг. Класифікація адміністративних послуг. Види адміністративних послуг залежно від змісту адміністративної діяльності. Платні й безоплатні адміністративні послуги. Загальна характеристика адміністративних послуг у сфері юстиції.

*Державна політика у сфері надання адміністративних послуг. Законодавство про адміністративні послуги в Україні: характеристика і перспективи розвитку.* Теорія «сервісної держави», її сутність й основні характеристики. Адміністративні послуги як передумова і прояв формування сервісної держави. Принципи державної політики у сфері надання адміністративних послуг. Основні вимоги до регулювання надання адміністративних послуг.

Конституція України як першоджерело інституту адміністративних послуг. Закон України «Про адміністративні послуги»: загальна характеристика і зміст. Проблеми законодавчого регулювання сфери адміністративних послуг. Відносини, на які не поширюється дія Закону України «Про адміністративні послуги». Перспективи кодифікації національного законодавства про адміністративні послуги. Законодавче закріплення переліку адміністративних послуг. Законодавчі вимоги до якості адміністративних послуг. Інформаційна і технологічна картки адміністративної послуги, їх зміст і спрямованість.

*Зарубіжний досвід правового регулювання надання адміністративних послуг.* Засади і форм відносин між владою і громадянами в зарубіжних країнах. Ініціативи щодо покращення

якості послуг урядів країн Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). Зарубіжний досвід організації та правового забезпечення надання публічних послуг громадянам, оцінки якості надання таких послуг. Система оцінювання роботи урядових органів з надання публічних послуг. Запровадження методів діяльності приватного сектору в процесі надання адміністративних послуг.

## **II. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ**

*Суб'єкти відносин з надання адміністративних послуг.* Суб'єкти надання адміністративної послуги та їх повноваження. Розуміння категорії «адміністративний орган». Повноваження адміністративного органу при наданні адміністративної послуги. Публічне правонаступництво. Суб'єкти звернення. Права й обов'язки приватної особи. Представництво інтересів приватної особи. Нові організаційні форми надання адміністративних послуг. Центри надання адміністративних послуг: особливості правового статусу. Надання адміністративних послуг за принципом «єдиного офісу» («єдиного вікна»). Правовий статус адміністратора. Основні завдання адміністратора.

*Порядок надання адміністративних послуг.* Документи для отримання адміністративної послуги. Строки надання адміністративних послуг. Оцінка якості надання адміністративних послуг. Організаційно-розпорядчі акти про встановлення вимог до якості надання адміністративних послуг. Умови надання адміністративних послуг, визначені законом. Адміністративний збір. Адміністративні послуги на безоплатній основі. Переліки платних послуг. Розмір плати за надання адміністративної послуги. Порядок справляння плати за надання адміністративної послуги. Стадії процедури надання адміністративних послуг.

*Надання адміністративних послуг із використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій.* Електронні адміністративні послуги. Класична модель е-урядування. Досвід провідних країн світу з впровадження електронних

адміністративних послуг. Основні напрями з удосконалення надання електронних адміністративних послуг в Україні. Єдиний державний веб-портал електронних послуг. Реєстр адміністративних послуг.

*Відповідальність за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг.* Поняття, ознаки, особливості контролю з боку державних органів з надання адміністративних послуг. Адміністративний порядок оскарження дій або бездіяльності посадових осіб, уповноважених відповідно до закону надавати адміністративні послуги. Оскарження дій адміністратора у судовому порядку. Відшкодування шкоди, заподіяної фізичним або юридичним особам посадовими особами, уповноваженими відповідно до закону надавати адміністративні послуги. Підстави притягнення до адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства у сфері надання адміністративних послуг. Адміністративна відповідальність за порушення вимог законодавства щодо надання адміністративних послуг у окремих сферах.

### **ІІІ. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕДУРИ НАДАННЯ ОКРЕМИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ**

*Адміністративні послуги у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень.* Речові права та їх обтяження, нерухоме майно, що підлягають державній реєстрації. Повноваження Міністерства юстиції України та його територіальних органів у сфері реєстрації речових прав на нерухоме майно і їх обтяжень. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно. Структура Державного реєстру прав. Надання інформації з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Державна реєстрація обтяження речового права на нерухоме майно. Державна реєстрація права власності на нерухоме майно. Державна реєстрація іншого речового права на нерухоме майно. Скасування державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень. Оскарження рішень, дій

або бездіяльності, відповідальність у сфері державної реєстрації прав. Реєстраційна справа. Строки державної реєстрації прав. Вимоги до документів, що подаються для державної реєстрації прав. Відмова в державній реєстрації прав. Зупинення державної реєстрації прав.

*Адміністративні послуги з проставлення апостилю на офіційних документах.* Спеціальний штамп «Apostille». Відмова у проставленні апостилю на документах. Правила проставлення апостилю. Реєстраційні журнали. Електронний реєстр апостилів. Прийняття документів. Розгляд документів. Видача документів.

*Адміністративна послуга з видачі свідоцтва на зайняття певними видами діяльності (нотаріальною, арбітражного керуючого, приватного виконавця).* Державне регулювання нотаріальної діяльності. Свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Документи для видачі свідоцтва. Анулювання свідоцтва. Порядок отримання свідоцтва на зайняття нотаріальною діяльністю. Проведення іспиту на зайняття нотаріальною діяльністю. Реєстрація приватної нотаріальної діяльності. Адміністративні послуги у сфері організації системи підготовки, перепідготовки й підвищення кваліфікації арбітражних керуючих. Вимоги до отримання свідоцтва на право здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Порядок складення кваліфікаційного іспиту арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів). Видача свідоцтва про право на проведення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Анулювання свідоцтва про право на проведення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора). Вимоги до отримання свідоцтва на право здійснення діяльності арбітражного керуючого. Порядок складення кваліфікаційного іспиту арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів). Єдиний реєстр арбітражних керуючих. Адміністративна послуга з видачі свідоцтва приватного виконавця. Органи примусового виконання судових рішень і

рішень інших органів. Приватний виконавець. Кваліфікаційна комісія приватних виконавців. Допуск особи до кваліфікаційного іспиту. Видача посвідчення приватного виконавця та його помічника. Зупинення діяльності приватного виконавця. Припинення діяльності приватного виконавця.

*Адміністративні послуги у сфері реєстрації (політичних партій, громадських об'єднань, суб'єктів інформаційної діяльності).* Державна політика у сфері державної реєстрації. Взаємодія Міністерства юстиції України з державними органами, органами місцевого самоврядування, міжнародними організаціями з питань державної реєстрації. Контроль за діяльністю у сфері державної реєстрації. Державна реєстрація політичних партій та інших громадських формувань, реєстрація яких належить до компетенції органів юстиції. Державна реєстрація відокремлених підрозділів іноземних неурядових організацій, представництв, філій іноземних благодійних організацій. Державна реєстрація символіки громадських формувань. Державна реєстрація третейських судів. Державна реєстрація громадських об'єднань, що не мають статусу юридичної особи. Підтвердження всеукраїнського статусу громадського об'єднання. Акредитація суб'єктів державної реєстрації й моніторинг відповідності таких суб'єктів вимогам акредитації. Надання інформації з Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців у паперовій формі. Безоплатний доступ до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців в електронній формі. Державна реєстрація статутів територіальних громад. Друкований засіб масової інформації. Інформаційне агентство. Державна реєстрація друкованих засобів масової інформації. Державна реєстрація інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності.

*Адміністративні послуги у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.* Правові засади державної реєстрації актів цивільного стану. Органи державної реєстрації актів цивільного стану. Адміністративні послуги у сфері державної реєстрації актів цивільного стану. Актові записи цивільного

стану. Державний реєстр актів цивільного стану громадян. Порядок внесення відомостей до Державного реєстру актів цивільного стану громадян. Державна реєстрація народження особи та її походження. Державна реєстрація шлюбу. Державна реєстрація розірвання шлюбу. Державна реєстрація зміни імені. Державна реєстрація смерті. Внесення змін до актових записів цивільного стану й поновлення актових записів цивільного стану. Кабінет (портал) електронних сервісів.

*Основна література:*

1. Адміністративна процедура: навч. посібник / [І.В. Бойко, О.Т. Зима, О.М. Соловйова, А.М. Школик]; за заг. ред. І.В. Бойко. Харків: Право, 2019. 206 с.
2. Адміністративна процедура: конспект лекцій / І.В.Бойко, О.Т.Зима, О.М.Соловйова; за заг.ред. І.В.Бойко. Харків: Право, 2017. 312 с.
3. Посібник з надання адміністративних послуг (для адміністраторів ЦНАП) / Андреев О.В., Гугля О.С., Маценко М.М., Семеніхін В.О., Ткач Н.О., Шамрай Н.В. Київ, 2019. 240 с. URL: <https://cnap.in.ua/wp-content/uploads/2019/10/Manual.pdf>.
4. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі : навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування / В.Тимошук / Асоціація міст України. К., ТОВ «ПДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 124 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/5adminbwweb.pdf>.
5. Навчальний посібник з надання адміністративних послуг для адміністраторів центрів Дії\* (\*центри надання адміністративних послуг) /Андреев О. В., Гугля О. С., Маценко М. М., Ткач Н. О., Шамрай Н. В. Київ, 2020. 263 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/535/2.pdf>.
6. Михайлюк Я.Б. Адміністративні послуги у країнах Європейського Союзу та Україні: порівняльно-правовий аналіз : монографія. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 223 с.

7. Кириченко Ю. М. Особливості надання органами місцевого самоврядування адміністративних послуг. *Право і суспільство*. 2020. № 2. Ч. 2. С. 151-156.

8. Берназюк О. Адміністративні електронні послуги: поняття та умови впровадження в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 5. С. 196-199.

9. Паутова Т.О., Неділько А.І. Формування та удосконалення системи надання адміністративних послуг в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. № 5. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1081>.

10. Ішханян А.Р., Легеза Є. О. Правове регулювання запобігання корупційним ризикам під час надання електронних послуг. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2019. № 3 (9). С. 27-31.

11. Соловйова О.М. Служіння індивіду через надання адміністративних послуг. *Питання адміністративного права. Кн. 1* / [відп. за вип. Н.Б. Писаренко]. Харків : Право, 2017. С. 211–219.

12. Соловьева О.Н. Качество административных услуг: проблемы теории и практики. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference «The Top Actual Researches in Modern Science» (July 31, 2017, Ajman, UAE) // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». 2017. № 8(24). Vol.3. August 2017. P. 29 – 34.

13. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративні послуги» / за заг. ред. В.П. Тимощука. Київ: ФОП Москаленко О.М., 2013. 392 с.



# ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «АДМІНІСТРАТИВНА ЮРИСДИКЦІЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ»

## ВСТУП

*Адміністративна юрисдикція в контексті забезпечення прав людини* – навчальна дисципліна, метою викладання якої є формування системи наукових знань про судові й позасудові способи захисту прав людини в межах адміністративно-юрисдикційної діяльності відповідних суб'єктів, що здійснюють публічне адміністрування, ознайомлення з підходами до розуміння змісту адміністративної юрисдикції, стимулювання набуття студентами основних умінь і навичок застосування положень матеріального та процесуального законодавства, а також практичних навичок діяльності правника, активізація їх аналітичної діяльності, проведення науково-дослідницької роботи.

*Завданням навчальної дисципліни є:* опанування в необхідному обсязі теоретичним матеріалом, який включає в себе поняття і зміст адміністративної юрисдикції; формування системи теоретичних знань про інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування; вироблення системного розуміння адміністративно-юрисдикційної діяльності суб'єктів публічного адміністрування та адміністративної юрисдикції судів; набуття студентами вміння проводити аналіз правомірності здійснення адміністративно-юрисдикційних проваджень й обрання належного виду судової юрисдикції у спорах із суб'єктами владних повноважень, навичок і умінь застосування матеріального та процесуального законодавства з урахуванням європейських стандартів і принципів діяльності з публічного адміністрування.

Навчальна дисципліна «Адміністративна юрисдикція в контексті забезпечення прав людини» належить до професійно-практичного циклу.

Вивчення цієї дисципліни базується на знаннях, отриманих під час опанування таких навчальних дисциплін, як «Адміністративне право», «Основи публічного адміністрування».

Головні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при подальшому опануванні наступних навчальних дисциплін: «Контрольно-наглядова діяльність органів юстиції», «Теорія та практика адміністративного судочинства».

## **Модуль 1. Адміністративна юрисдикція як правова категорія: сутність і зміст**

*Підходи до розуміння адміністративної юрисдикції.* Теорії тлумачення адміністративного процесу як підстава для виокремлення підходів до розуміння адміністративної юрисдикції. Поняття «адміністративна юрисдикція», її ознаки. Співвідношення понять адміністративна «юрисдикція» та «юстиція». Адміністративно-юрисдикційна діяльність суб'єктів публічного адміністрування. Сутність адміністративної юрисдикції за КАС України та її межі.

*Зміст адміністративної юрисдикції.* Загальна характеристика суб'єктного складу адміністративної юрисдикції, його сутнісний аналіз. Адміністративно-юрисдикційні органи, адміністративний суд. Предмет адміністративної юрисдикції. Публічно-правовий спір і публічно-правовий конфлікт.

## **Модуль 2. Інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування**

*Поняття й види інструментів захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування.* Поняття «інструменти захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування», його співвідношення із способами захисту. Види інструментів захисту прав приватних осіб у сфері публічного адміністрування: судовий, позасудовий, досудовий. Розмежування досудового й судового способів.

*Адміністративне оскарження як основний позасудовий спосіб захисту прав приватних осіб.* Загальна характеристика адміністративного оскарження, підстави оскарження. Загальні вимоги до скарги. Скаржник, його права й обов'язки. Провадження за скаргами громадян: стадії та процесуальне оформлення.

*Інші позасудові способи захисту прав приватних осіб.* Перегляд рішення суб'єктом публічного адміністрування, який

його ухвалив, за ініціативою приватної особи. Захист прав особи за ініціативою самого суб'єкта публічного адміністрування. Відшкодування шкоди суб'єктом публічного адміністрування. Медіація як альтернативний спосіб вирішення публічно-правових спорів.

*Судовий спосіб захисту. Адміністративна юрисдикція судів.* Поняття «адміністративна юрисдикція судів». Характеристика предметної юрисдикції адміністративних судів, підстави її відмежування. Характеристика й аналіз інстанційної юрисдикції. Територіальна юрисдикція (підсудність), справи виключної підсудності. Проблеми розмежування адміністративної юрисдикції й інших видів судової юрисдикції. Чинне законодавства, рішення Верховного Суду, теоретичні напрацювання учених з питання розмежування адміністративної юрисдикції й інших видів судової юрисдикції. Критерії розмежування судових юрисдикцій. Суб'єктний склад і предмет спору як критерії розмежування судових юрисдикцій. Зміст спірних правовідносин як критерій розмежування.

### **Модуль 3. Особливості захисту прав приватних осіб у межах адміністративно-юрисдикційних проваджень**

*Адміністративно-юрисдикційне провадження: загальна характеристика.* Поняття й ознаки адміністративно-юрисдикційного провадження. Підходи до виокремлення видів адміністративно-юрисдикційних проваджень. Види адміністративно-юрисдикційних проваджень, їх огляд. Структура адміністративно-юрисдикційного провадження: стадії, етапи та дії. Забезпечення прав й інтересів громадян під час адміністративно-юрисдикційних проваджень, використання досвіду провідних демократичних країн світу в цьому питанні, практики ЄСПЛ.

*Дотримання і захист прав приватних осіб у провадженні у справах про адміністративні правопорушення.* Поняття й загальна характеристика провадження у справах про адміністративні правопорушення. Стадії провадження у справах

про адміністративні правопорушення: відкриття провадження у справі про адміністративні правопорушення, розгляд і вирішення справи про адміністративне правопорушення, оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення, виконання постанови у справі про адміністративні правопорушення. Гарантій забезпечення прав громадян та їх дотримання в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема, в якому юрисдикційним органом є орган юстиції.

*Дотримання і захист прав приватних осіб у провадженні із застосування заходів адміністративного примусу.* Заходи адміністративного примусу, види примусу в публічному адмініструванні і сфері юстиції. *Процесуальне оформлення заходів примусу.* Загальні правила і строки процесуального оформлення заходів примусу у сфері юстиції. Складання процесуальних документів при застосуванні заходів примусу у сфері юстиції.

*Оскарження у сфері застосування примусу.* Принципи оскарження. Законодавчі основи процедури оскарження. Оскарження в адміністративному і судовому порядку. Порядок розгляду скарги (позову). Рішення, які приймаються за результатами розгляду скарги (позову). Відшкодування шкоди, заподіяної в результаті незаконного застосування заходів примусу.

*Дотримання і захист прав приватних осіб під час дисциплінарного провадження стосовно публічних службовців.* Дисциплінарна відповідальність публічних службовців. Дисциплінарний проступок як підстава притягнення до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних проступків. Особливості відповідальності військовослужбовців як публічних службовців. Стадії дисциплінарного провадження. Службове розслідування. Дисциплінарне стягнення: види і характеристики.

### *Основна література:*

1.Адміністративне право України: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), І.М Балакарева, І.В. Бойко та ін.;за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2020. 392 с.

2. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю.П. Битяк, В.М. Гарашук, В.В. Зуй та ін.]. Вид.5-те, допов. та перероб. Харків: Право, 2020. 192 с.

3. Адміністративне судочинство : навч. посібник / І. М. Балакарева, І. В. Бойко, Я. С. Зелінська та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2016. 312 с.

4. Адміністративне право України. Адміністративне судочинство в Україні : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / І. М. Балакарева, М. І. Белікова, І. В. Бойко та ін. ; за заг. ред. Н. Б. Писаренко. Харків : Право, 2020. 238.

5. Белікова М. І. Адміністративне оскарження як гарантія прав громадян у сфері виконавчої влади : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2015. 22 с.

6. Лученко Д. В. Механізм оскарження в адміністративному праві: теоретичні й прикладні аспекти: монографія. Харків: Право, 2017. 440 с.

**ПРОГРАМА**  
**навчальної дисципліни**  
**«ПУБЛІЧНА СЛУЖБА»**

**ВСТУП**

Публічна служба – навчальна дисципліна, метою вивчення якої є формування системи знань про сутність і види публічної служби, особливості її організації та правового забезпечення, набуття умінь і навичок застосування законодавства у сфері публічної служби.

*Завдання навчальної дисципліни:*

– надання теоретичних знань про сутність і підходи до розуміння публічної служби, особливості її видів; висвітлення суті положень про організацію й правове забезпечення державної служби, правовий статус державних службовців, проходження державної служби, запобігання корупції у державній службі, особливості державної служби в окремих органах публічної влади (апараті судів й органах системи правосуддя, органах юстиції, органах дипломатичної служби); положень з організації та правового забезпечення служби в органах місцевого самоврядування, правового статусу їх посадових осіб, проходження служби в органах місцевого самоврядування;

– набуття вміння правильно застосовувати законодавство України, що впорядковує відносини у сфері публічної служби, виявляти в ньому юридичні колізії та пропонувати шляхи їх вирішення, належно тлумачити правові норми, що регулюють відносини у сфері публічної служби, а також вирішувати інші проблеми, що виникають у правозастосовній діяльності;

– вироблення у студентів навичок вільного орієнтування у системі нормативно-правових актів у сфері публічної служби, самостійного пошуку й розширення знань у сфері публічної служби, застосування наукової, науково-практичної та спеціальної літератури, електронних та інших інформаційних джерел для вирішення професійних завдань у сфері публічної служби.

## Модуль І. Загальні положення публічної служби. Державна служба як вид публічної служби

*Загальні засади публічної служби.* Поняття й ознаки публічної служби, її роль у системі публічного адміністрування. Підходи до визначення поняття «публічна служба». Співвідношення понять «публічна служба», «державна служба», «муніципальна служба», «цивільна служба», «мілітаризована служба». Види публічної служби та їх загальна характеристика.

*Державна служба в системі публічної служби, її види, принципи й правове регулювання.* Поняття, ознаки й види державної служби. Принципи державної служби, їх значення для організації, функціонування й реформування державної служби. Правові засади державної служби. Значення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і практики Європейського суду з прав людини для розвитку правового інституту державної служби. Акти «м'якого» права у сфері державної служби.

Сучасні моделі державної служби: а) «відкрита» (або «посадова») англосаксонська модель державної служби; б) «закрита» (або «кар'єрна») модель державної служби, притаманна країнам континентальної Європи. Основні риси відкритої й закритої моделей державної служби. Європейські стандарти державної служби. Особливості моделі державної служби в Україні.

*Управління державною службою.* Поняття «управління державною службою». Завдання і принципи управління державною службою. Правові засади управління державною службою. Система управління державною службою. Кабінет Міністрів України як орган управління державною службою. Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну політику у сфері державної служби. Комісія з питань вищого корпусу державної служби. Конкурсна комісія як суб'єкт управління державною службою. Керівник державної служби в державному органі. Служба управління персоналом державного органу.

Типи державних посад. Політичні, адміністративні й патронатні посади, їх особливості і співвідношення. Патронатна служба.

*Правовий статус державних службовців.* Поняття й види державних службовців. Поняття і складові правового статусу державних службовців. Права, обов'язки і гарантії державних службовців. Обмеження державних службовців. Політична неупередженість державних службовців. Підпорядкування державного службовця та виконання наказу (розпорядження), доручення. Засоби правового захисту державних службовців.

Загальна характеристика юридичної відповідальності державних службовців. Дисциплінарна і матеріальна відповідальність державних службовців. Порядок притягнення державних службовців до дисциплінарної відповідальності. Адміністративна відповідальність державних службовців. Порядок притягнення державних службовців до адміністративної відповідальності.

*Проходження державної служби.* Проходження державної служби: поняття й підходи до розуміння. Співвідношення понять «проходження державної служби» і «служба кар'єра». Право на державну службу відповідно до законодавства України. Вимоги до осіб, які претендують на вступ на державну службу. Процедури вступу на державну службу, їх ознаки й види. Конкурс на зайняття посади державної служби. Спеціальна перевірка при вступі на державну службу. Призначення на посаду державної служби. Контракт про проходження державної служби з особою, яка призначається на посаду державної служби. Випробування. Присяга державного службовця.

Категорії посад державної служби і ранги державних службовців. Службова кар'єра державних службовців: зміст й основні процедури. Просування державного службовця по службі. Присвоєння чергового рангу державного службовця. Оцінювання результатів службової діяльності. Підвищення рівня професійної компетентності державних службовців. Переведення державних службовців. Службове відрядження державних службовців. Заохочення державних службовців.



Підстави припинення державної служби.

*Запобігання корупції у державній службі.* Конфлікт інтересів у державній службі: поняття, види, запобігання й врегулювання. Правила етичної поведінки державних службовців. Фінансовий контроль як захід запобігання корупції у державній службі. Суб'єкти запобігання корупції у державній службі, їх види та компетенція.

## **Модуль II. Особливості проходження державної служби в окремих органах публічної влади**

*Державна служба в апараті судів та органах системи правосуддя.* Загальна характеристика й види державної служби в апараті судів та органах системи правосуддя. Правове й організаційне забезпечення державної служби в апараті судів. Види і правовий статус державних службовців в апараті судів. Керівник апарату суду як суб'єкт управління державною службою в суді. Особливості проходження державної служби в апараті судів. Патронатна служба в апараті судів. Правовий статус помічника судді.

Правові й організаційні засади державної служби в органах системи правосуддя (Державній судовій адміністрації України, Вищій раді правосуддя, Вищій кваліфікаційній комісії суддів України, Службі судової охорони).

*Державна служба в органах юстиції.* Загальна характеристика й види державної служби в органах юстиції. Правові й організаційні засади державної служби в органах юстиції. Проходження державної служби в Міністерстві юстиції України і міжрегіональних управліннях Міністерства юстиції України. Особливості проходження державної служби в органах, установах і воєнізованих формуваннях Державної кримінально-виконавчої служби України. Особливості проходження державної служби в органах державної виконавчої служби.

*Дипломатична служба.* Поняття і принципи дипломатичної служби. Правове й організаційне забезпечення

дипломатичної служби. Правовий статус посадових осіб дипломатичної служби. Проходження дипломатичної служби.

### **Модуль III. Служба в органах місцевого самоврядування як вид публічної служби**

*Служба в органах місцевого самоврядування в системі публічної служби, її принципи і правове регулювання.* Поняття, ознаки й принципи служби в органах місцевого самоврядування. Правове й організаційне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.

*Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування.* Поняття і види посадових осіб місцевого самоврядування. Категорії посад в органах місцевого самоврядування, ранги посадових осіб місцевого самоврядування. Поняття і складові правового статусу посадових осіб місцевого самоврядування. Права, обов'язки і гарантії посадових осіб місцевого самоврядування. Обмеження посадових осіб місцевого самоврядування. Загальна характеристика юридичної відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування. Особливості дисциплінарної відповідальності посадових осіб місцевого самоврядування.

*Проходження служби в органах місцевого самоврядування.* Вимоги до претендентів на вступ на службу в органи місцевого самоврядування. Процедури вступу на службу в органи місцевого самоврядування. Службова кар'єра в органах місцевого самоврядування: зміст і основні процедури. Просування по службі в органах місцевого самоврядування. Присвоєння чергового рангу посадових осіб місцевого самоврядування. Атестація посадових осіб місцевого самоврядування. Підвищення рівня професійної компетентності посадових осіб місцевого самоврядування. Переведення і службове відрядження посадових осіб місцевого самоврядування. Заохочення посадових осіб місцевого самоврядування. Підстави припинення служби в органах місцевого самоврядування.

*Нормативно-правові акти:*

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
2. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 07.06.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text>
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
4. Про очищення влади: Закон України від 16.09.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
6. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
9. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12#Text>
10. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
11. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19#Text>

12. Про Державну кримінально-виконавчу службу України: Закон України від 23.06.2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>
13. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
14. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23.02.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>
15. Про дипломатичну службу: Закон України від 07.06.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>
16. Про Дисциплінарний статут Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/551-14#Text>
17. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України: Закон України від 07.10.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
18. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
19. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
20. Про місцеве самоврядування України: Закон України від 21.05.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
21. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
22. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>

23. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
24. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
25. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
26. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/160-19#Text>
27. Про судову систему і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
28. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

*Основна література:*

1. Битяк Ю. П., Матюхіна Н. П., Федчишин С. А. Публічна служба: посіб. для підгот. до іспиту / за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків: Право, 2018. 260 с.
2. Битяк Ю. П. Пріоритетні напрями забезпечення ефективного функціонування публічної служби в Україні. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 1 (7). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/63434/58849>
3. Bytiak Ju, Shapoval R., Khrystynchenko N., Solntseva K. Problematic issues of the administrative and legal status of the police in the Baltic states (Lithuania, Latvia, Estonia). *Journal of Advanced Research in law and Economics*. Vol 9. № 1 (2018) Vol. IX. Is. 1 (31). Spr. 2018. P. 295-306.
4. Біла-Тіунова Л. Р. Державна служба України. Загальна частина: навч. посібник. Одеса, 2020. 511 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/12488>
5. Гришук А. В. Державна служба в Україні: адміністративно-правовий вимір: монографія. Львів: ЛДУВС, 2018. 232 с.

6. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і в органах місцевого самоврядування: монографія / ред.: Ю. В. Ковбасюк, В. Л. Федоренко. Київ: Ліра-К, 2016. 524 с.
7. Малиновський В. Я. Публічна служба в Україні: підручник. Київ: Кондор, 2018. 312 с.
8. Публічна служба: навч. посібник / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: Грані, 2018. 384 с.
9. Публічна служба: навч. посіб. / В. П. Якобчук, Н. В. Дацій, А. Б. Войтенко та ін. Київ: Ліра-К, 2021. 394 с.
10. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: монографія / за заг. ред. Т. О. Коломоєць та В. К. Колпакова. Запоріжжя: Гельветика, 2017. 328 с.
11. Федчишин С. А., Андреева А. П. Право державних службовців на членство у політичних партіях та його обмеження відповідно до практики Європейського суду з прав людини. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2020. № 2. Vol. 3. P. 169–174.
12. Федчишин С. А. Релігійна нейтральність як принцип державної служби в Україні. *Jurnalul Juridic National: teorie și practică*. 2020. № 1 (41). С. 66–71.

Навчальне видання

**ПРОГРАММА  
КОМПЛЕКСНОГО ІСПИТУ**

**З ПРАВОВИХ ОСНОВ ПУБЛІЧНОГО  
АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ**

**ПРОФІЛЮ  
«ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЮСТИЦІЇ»**

**для студентів  
факультету юстиції  
денної та заочної форми навчання**

другого (магістерського) рівня  
галузь знань 08 “Право”  
спеціальності 081 “Право”

У к л а д а ч і: Наталя Пилипівна Матюхіна,  
Ірина Володимирівна Бойко,  
Дмитро Валентинович Лученко,  
Ольга Миколаївна Соловійова,  
Олена Борисівна Червякова,  
Сергій Анатолійович Федчишин

Відповідальний за випуск: *В. М. Гаращук*

Редактор *Л. Русанова*